

גליון מס' 74 | פרשת השבוע: תרומה

"ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי." (שמות כ"ה; ב')

פרשת השבוע - פרשת תרומה. בפרשת השבוע הקב"ה פונה אל בני ישראל ומצווה אותם לתת תרומה לבניית המשכן. האם המצווה הזאת פונה אל כל אחד ואחד מבני ישראל? האם יש תנאים לקיום המצווה? בעזרת השם יתברך, השבוע נברר לעצמנו את הפסוק הראשון בפרשת השבוע.

"ויקחו לי תרומה" - לשון הפסוק תמוה מאוד. למה כתוב: "ויקחו לי"? היה צריך לכתוב: "ויתנו לי". הלשון "ויקחו לי תרומה" מלמד אותנו דבר עצום בעבודת השם. כל הנותן דבר מה בשביל ה' יתברך - לוקח לעצמו. אדם שתרם כסף לבניית בית כנסת, תרם כסף למוסדות תורה או נתן צדקה - ח"ו לו להגיד שהפסיד את הכסף! אלא, דווקא הכסף הזה - זה מה שנשאר שלו לנצח. והכסף שנמצא בארנק או בחשבון הבנק, בסוף יתבזבז. אולי יקנו בכסף זה מכונית או דירה, אבל לא לנצח דברים אלו ישארו ברשותו של האדם. אבל הצדקה שהאדם נותן, לעולם ישאר שלו ואף אחד לא יוכל לקחת אותו ממנו.

"מאת כל איש אשר ידבנו לבו" - הקב"ה רוצה את הלב. כמה עשרות, מאות או אלפי שקלים זה לא מה שהוא מחפש כשהוא מצווה את בני ישראל על התרומות. כל אדם שירצה לתת את התרומה בלב שלם, ולא בשביל "לצאת ידי חובה", ממני תתקבל התרומה. אבל מי שייתן סתם, בשביל להגיד שהוא נתן - לא צריך! הנתנה צריכה להיות בלב שלם. ולא רק כשאדם תורם משהו לבניית מוסד כלשהו, אלא אף כשהוא בא לתת צדקה לעני. נביא לכך כמה דוגמאות מתלמוד בבלי:

א. הגמרא (כתובות קיא:) אומרת: "טוב המלבין שיניים לחבירו - יותר ממשקהו חלב." נתאר לעצמנו שהיה עומד אדם כלשהו בכניסה לבית הכנסת, והיה נותן כוס שוקו לכל הבא לבית הכנסת. איזה פתיחה לבקר! ממש נהדר, כמה היינו מודים לאותו אדם? הגמרא מלמדת שמי שמחייך לחברו, ועל הדרך אומר לו מילה טובה או שניים, טוב הוא יותר מזה שמשקה את חברו ב"חלב".

ב. הגמרא (נבא בתרא ט:) אומרת: "אמר רבי יצחק: כל הנותן פרוטה לעני - מתברך בשש ברכות. והמפייס בדברים - מתברך באחד עשרה ברכות." הגמרא שם מדברת על נושא הצדקה. יחד עם מספר פתגמים, כמו: "צדקה תציל ממות" (שם י.) ו"צדקה תציל מדינה של גהינם", הגמרא אומרת שבכל זאת יש משהו במצוות שהן בין אדם לחברו - שהוא יותר גדול מהנותן צדקה. והוא המפייס את העני בדברים. נותן לו חיות, נותן לו מוטיבציה להתקדם בחיים... הגמרא אומרת שזכותו גדולה יותר משל זה שעוזר לעני בכסף.

ממקורות שהבאנו כאן, הננו למדים כי הנתנה אינה מורכבת אך ורק מנתינת כסף, אלא היא מתלווה בדיבור עם הזולת, בהבנת המצב בו נמצא הזולת. נתינה בלי רגש זה ממש כמו לקחת כסף ולזרוק לים! ב-ז-ב-ז-גמור! רש"י מעיר הערה בתחילת הפרשה ושואל על הפסוק "ויקחו לי תרומה" - וכי הקב"ה צריך תרומה? למה אם כן כתוב "לי"? אלא אומר רש"י, שהקדוש ברוך הוא ציווה את בני ישראל לתת את התרומה לכבודו של הקב"ה. לתת לכבודו - בכוונה מפורשת ומלב שלם. בעז"ה נזכה להתחזק במצווה יקרה זו של מצוות צדקה, ונזכה לביאת הגואל!

מטעמים לשלחן שבת:

ימי חג הפורים

בשבוע שעבר קראנו בתורה את פרשת משפטים. פרשת משפטים כולה מתעסקת בדינים שבין אדם לחברו. כמו שאמרנו לפני שבועיים, חג פורים הוא חלקו השני של יום הכפורים. המדרש אומר שכל החגים הם חציו להשם וחציו לנו, כלומר בחציו אנו מתפללים ועוסקים בתורה, ובחציו השני של היום אנו אוכלים ושותים וכו'. אולי ניתן לפרש את דברי המדרש בצורה קצת שונה, ולומר שחציו לנו - אין הכוונה לאכילה ושתיה, אלא לעיסוק במצוות שבין אדם לחברו.

נסביר את העניין. ביום הכפורים אנו מתעסקים בעיקר במצוות שבין אדם למקום. עטופים בציצית כל היום ומתפללים, בין לבין לומדים תורה ומתענים כל היום. ועל ידי זה יום הכפורים הוא כולו לה'. וחלקו השני - חג הפורים הוא "לנו". אפשר לומר שאין הכוונה "לנו" לאכילה ושתיה, אלא לעיסוק במצוות שבין אדם לחברו. אם נתבונן במצוות העיקריות של חג הפורים אנו נראה שהיום הקדוש הזה כולו מתעסק במצוות שבין אדם לחברו, אם לא נחשיב את קריאת המגילה, שהיא מצווה בפני עצמה שנקבעה בזכר לנס שהיה אז עם מרדכי ואסתר. מתנות לאביונים, משלוח מנות ורק אז אוכלים את הסעודה בעצמנו. קודם כל נותנים לכל אחד מתנה, לעניים מנות ורק אז מתיישבים להנות בעצמנו מכל הטוב אשר חננו ה'.

לא פעם ופעמים הבאנו כאן את דברי רבנו הרמב"ם מהלכות תשובה, שמדבר על ההבדל בין מצוות שבין אדם למקום לבין מצוות שבין אדם לחברו. הרמב"ם אומר, שכל אדם שעבר על מצווה ממצוות ה', חייב להתוודות בדיבור, חייב להתחרט על המעשה שעשה ואף חייב לקבל על עצמו קבלה לעתיד, שלא יעשה כדבר הזה שוב. כל זה במצוות שבין אדם למקום. אבל אם אחד גזל, האם יתכפר לו העוון רק בעשיית דברים אלו? ובכדי להבין את הדברים היטב, נביא דוגמא: שמעון גזל מראובן. עברו כמה ימים ושמעון לא הרגיש בנוח עם המעשה שעשה, והתחיל להתפלל ולבקש סליחה מברור עולם. אמר שהוא לא יחזור על המעשה הזה שוב בחייו. האם ע"י כך הכסף הוחזר לראובן? לא! אם כן איך יתכפר העוון? הוא חייב להשיב קודם כל את הגזלה שגזל ולפייס את חברו ורק לאחר מכן להתוודות לפני ה', להחרט על המעשה ולקבל קבלה לעתיד. אבל בלי החזרת הגזל ופיוס חברו, העוון לא מתכפר, לא משנה כמה סיגופים ותעניות יעשה שמעון. ולכן, כל אחד חייב לחשוב פעמיים לפני שהוא מתכנן את חג הפורים. העיקר זה לא לשותת ולהשתכר בפורים! יש המון מחלוקות בין חכמינו ז"ל, כמה צריכים לשתות, והאם בכלל חובה להשתכר. דבר אחד חייבים לזכור: לא להפוך את העיקר לטפל ואת הטפל לעיקר. שתיית יין בפורים זה אכן חשוב, אבל זה צריך להיות במידה. לא להגיע למצב של שיגעון, אלא אך ורק "להתבסס" כמו שהגמרא מלמדת. ולדאוג כמה שיותר ליחסים שבין אדם לחברו. גם בעניין משלוח מנות כותבים רבותינו ז"ל, כי המצווה היא להביא את המתנה למי שהאדם מסוכסך איתו ועל ידי כך להשלים איתו. וה' יתברך יזכנו לעובדו בלב שלם, אמץ כן יהי רצון. חודש טוב, ומבורך!

זכר למחצית השקל

א. כשהיה בית המקדש קיים, היו מכריזים בתחילת חודש אדר בכל מקומות ישראל כי הגיע הזמן לתת את תרומת מחצית השקל לבית המקדש. כספי תרומה זו היו משמשים החל מא' בניסן לקניית קורבנות שהוקרבו בבית המקדש.

כיום, שאין לנו בית המקדש, נוהגים לתת מעות לצרכי צדקה זכת לתרומת מחצית השקל. והעדיף ביותר לנתינה זו הוא בית מדרש שלומדים בו תורה כגון ישיבה או כולל אברכים, שהרי מקום זה הוא מקדש מעט לתפלה ולתורה. אבל רשאים לתת את כספי זכר למחצית השקל לכל מטרת צדקה.

ב. שיעור מחצית השקל שהיו נותנים למקדש הוא מטבע שמשקלו תשעה גרם כסף. וגם כיום ראוי לכתחילה לתת לצדקה שווי משקל כסף זה, לפי מחיר הכסף העולמי. ולפי שמחיר הכסף משתנה מפעם לפעם, יש לברר את המחיר הנכון לאותו זמן.

והרמ"א כתב שנהגו במקומו לתת שלש מחציות של מטבע המצוי באותה מדינה. ולפי זה די לתת שלש מטבעות של חצי שקל המצוי כיום. ויש שנותנים רק מחצית אחת מהמטבע המצויה באותה מדינה.

ולמעשה, הכל לפי יכולתו הכלכלית של האדם. וכל המוסיף מוסיפים לו מן השמים. ולכל הפחות ראוי להשתדל לתת עבורו ועבור רעייתו כמחיר מטבע כסף מחצית השקל של זמן בית המקדש, ועבור ילדיו ותן כדברי הרמ"א. ומי שמצבו הכלכלי דחוף ביותר, די שיתן מטבע של חצי שקל המצוי כיום.

ג. יש אומרים שרק מגיל עשרים שנה ומעלה צריך לתת זכר למחצית השקל. ויש אומרים שכל מי שהוא מעל גיל בר או בת מצווה, יתן זכר למחצית השקל. ונכון להחמיר כדעה זו. אמנם טוב לתת עבור כל ילד מילדיו, אפילו הם קטנים שלא הגיעו לגיל מצוות.

ד. זמן מתן זכר למחצית השקל הוא מראש חודש אדר ועד סוף החודש. ולכתחילה יתן לפני שתגיע שבת זכור. ואם לא נתן לפני שבת זכור, יתן ביום צום תענית אסתר לפני תפלת מנחה, כדי לחבר את הדצקה לצום ולתפלה, ולהוריד בכך שפע ברכה לעצמו ולכלל ישראל. ואם לא נתן לפני תפלת מנחה, יתן לפני מקרא מגילה. וכמו שאמרו: "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו".

תענית אסתר

ביום י"ג באדר מתענים מעלות השחר ועד צאת הכוכבים. לא אוכלים ולא שותים, אבל מותרים ברחיצה ובשאר דברים האסורים ביום הכפורים ובתשעה באב. ומעוברת או מניקה, פטורה מהצום. וכן חולה, אף על פי שאין בו סכנה פטור מהצום. גם חתן וכלה בתוך שבעת הימים אינם צמים. וכן שלשת בעלי שמחת ברית המילה, שהם אבי הבן והסנדק והמוהל. וכל אלו אף אם רצו אינם רשאים לצום בתענית אסתר.

ומי שאינו חולה, אלא רק חש כאבים המקשים עליו לצום ומעדיף שלא לצום, רשאי לאכול ולשתות, אבל צריך תשלומין לתענית על ידי שיצום ביום אחר.

העלון מוקדש להצלחתם ולבריאותם של: הרה"ג רבי יצחק דיינ שליט"א, הרה"ג רבי יצחק מ. דיינ שליט"א, הרב לירן רביב שליט"א, משפחת זכאי, משפחת כהן, משפחת צבר, משפחת יונפז, משפחת מוסיוף, משפחת דויד, משפחת גגולה יוסף, משפחת שונברגר, משפחת גושן, עידן מזרחי, יובל אליהו בן סוזן, זלפה בת תמר, שרה בת יוכבד, משה בן חווה, רחל בת לאה, טוביה חנוך בן ריבה אלקה / ולהבדיל, **העלון מוקדש לעילוי נשמתם של:** מרן רבנו עובדיה יוסף בן גורג'יה זצוק"ל, יצחק בן חנניה הנולד מחווה, מיכאל בן יעקב הנולד מרחל, תמר בת רות. יצחק בן אסתר, וורדה בת עליזה, ציון בן חנניה הנולד מחווה.

כל המעוניין לתרום להוצאת העלון, יכול ליצור קשר עם בעל העלון במספר טל': 053-5316120. ניתן לתרום 50 ש"ח ולזכות מאות משפחות. "כל המזכה את הרבים, אין חטא בא לידו." (יומא פז) כל תרומה נתקבל בשמחה רבה.